

DOI 10.26886/2414-634X.1(28)2019.2

UDC: 355.23;339.19

EUROPEAN NETWORK OF PARTNERSHIP ACADEMIES AS AN INNOVATIVE MODEL FOR TRAINING BORDER GUARDS

A. Balendr, PhD of Pedagogical Sciences

The National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine,
Ukraine, Khmelnytskyi

The article considers the problem of creating a European network of partnership academies as an innovative model for training border guards for the purpose of further using advanced ideas for modernizing the system of professional training of the personnel of the State Border Guard Service of Ukraine. The peculiarities of the organization of unified training of border guards in the partnership academies of the European Union countries have been highlighted. The main objectives of the network of partnership academies are: to organize unified training of the border guards in European border guard educational institutions; to promote the development of a common culture of European border guarding with harmonized standards, values and practices; to improve the quality of training of the personnel of the national border guard agencies; optimize the use of available resources for the border guards training.

Keywords: training of border guards, partnership academy, common standards, networking, countries of the European Union.

А. Балендр, кандидат педагогічних наук, Європейська мережа партнерських академій як інноваційна модель підготовки фахівців з охорони кордону / Національна академія Державної прикордонної служби України, Україна, Хмельницький.

В статті розглядається проблема створення європейської мережі партнерських академій як інноваційної моделі підготовки

фахівців з охорони кордону з метою подальшого використання передових ідей для модернізації системи професійної підготовки персоналу Державної прикордонної служби України. Висвітлено особливості організації уніфікованої підготовки прикордонників в партнерських академіях країн Європейського Союзу. Визначено основні цілі мережі партнерських академій: організація спільної з європейськими закладами освіти підготовки фахівців з охорони кордону; розвиток спільної культури європейської прикордонної охорони з гармонізованими стандартами, цінностями та практикою; забезпечення якості підготовки фахівців з охорони кордону національних прикордонних відомств; оптимізація використання наявних ресурсів для підготовки фахівців з охорони кордону.

Ключові слова: підготовка прикордонників, партнерська академія, уніфіковані стандарти, мережева взаємодія, країни Європейського Союзу.

Вступ. Реформи в освітній сфері України, курс на інтеграцію до європейського освітнього простору обумовлюють необхідність якісних змін і в системі організації професійної підготовки персоналу Державної прикордонної служби України (ДПСУ). Особливої уваги заслуговують інновації з питань впровадження так званої «мережевої форми освіти», в якій замість традиційних вертикальних зв'язків панують горизонтальні зв'язки, тобто партнерство та співробітництво.

Останнім часом у ході інтеграції науки, освіти і бізнесу стали з'являтися організаційні структури, такі як національні, регіональні та міжнародні асоціації, мережі, які займаються просуванням нових мережевих технологій у галузі співпраці між країнами, організаціями, університетами та окремими вченими. Не викликає сумніву, що саме розвиток гнучких мережевих структур (інноваційних кластерів), що створюються на основі багатосторонніх відносин і об'єднують заклади

освіти, наукові організації, правоохоронні відомства, можна вважати однією з необхідних умов для успішного функціонування інтегративних комплексів [1].

Тому, особливий інтерес для розбудови системи підготовки персоналу ДПСУ становить діяльність мережі Партнерських Академій (ПА) Агенції FRONTEX, яка об'єднує заклади освіти (ЗО) національних прикордонних відомств країн ЄС, що займаються підготовкою європейських фахівців з охорони кордону. Можливості мережевої взаємодії щодо удосконалення системи та моделі підготовки фахівців з охорони кордону країн ЄС значні. Вони спрямовані на модернізацію освітнього процесу, підвищення рівня його ефективності, забезпечення безперервного професійного розвитку та саморозвитку фахівців, більш активне використання сучасних форм підвищення їх професійної компетентності, систематизацію, теоретичне обґрунтування та поширення інноваційного досвіду [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині, досвід взаємодії університетів, компаній, дослідницьких інститутів і наукових центрів різних країн світу свідчить про різноманітність форм інтеграції. Вітчизняна система підготовки прикордонників знаходиться на стадії пошуку ефективних форм інтеграції, які будуються за мережевим, а не за ієрархічним принципом. Так, особливості організації мережевої взаємодії висвітлено у [3], погоджуємось, що за умов такої взаємодії зрівнюються ролі її учасників, які відрізняються за інституціональними або організаційними ознаками. У [4] автор дослідив підходи до сутності й функцій мережі, як набору взаємовідносин між індивідами, групами та організаціями. Стосовно функціонування прикордонних закладів освіти, у [5] було вивчено практичні аспекти підготовки прикордонників. Проте, наші розвідки засвідчили, що наразі ґрунтовного аналізу питання

розвитку європейської мережі прикордонних партнерських академій не існує.

Мета дослідження – висвітлити особливості розвитку європейської мережі партнерських академій як інноваційної моделі підготовки фахівців з охорони кордону з метою подальшого використання передових ідей для модернізації системи професійної підготовки персоналу ДПСУ.

Для досягнення мети були поставлені наступні задачі:

1. проаналізувати європейський досвід розбудови мережі партнерських академій;
2. висвітлити роль, цілі та структуру мережі партнерських академій для підготовки персоналу прикордонних відомств країн ЄС;
3. виявити особливості навчально-методичного забезпечення мережі партнерських академій для подальшої імплементації в освітній процес вітчизняних прикордонних закладів освіти.

Виклад основного матеріалу статті. Нині, відбувається активний розвиток системи мережевих взаємодій та взаємовідносин, які мають високий потенціал розвитку освітніх систем, у тому числі і підвищення професійної компетентності фахівців. Мережева взаємодія має значні можливості для координаційної та коопераційної взаємодії не лише закладів освіти, їх управлінських структур, а і викладачів, розширюючи можливості комплексного використання матеріальних, кадрових ресурсів, а також технологій, форм підвищення професійної компетентності [2].

Різноманітність моделей вищої освіти, глобалізація сфери вищої освіти та зміна її змісту приводить до формування різних моделей закладів вищої освіти: класична модель, гумбольдтівська, або німецька (поєднання навчального процесу і наукового дослідження з метою вдосконалення змісту і методів навчання і формування творчої

індивідуальності); ньюманівська, або англійська (навчання шляхом тісної взаємодії студентів і тьюторів) і американська (виховання інтелектуальної особистості шляхом поєднання навчання і наукових досліджень); віртуальний університет (надання освітніх програм і навчальних курсів в онлайн-режимі); інноваційна модель (дослідницькі університети, глибока інтеграція наукової, освітньої й інноваційної діяльності); нелінійна модель університету (залучення до системи управління представників науково-педагогічної спільноти і студентства, розвиток академічної мобільності); та мережева модель [6].

Мережева модель ЗО або мережева форма реалізації освітніх програм – один з видів дистанційної взаємодії ЗО у рамках інтеграції освіти, науки та бізнесу. Система мережевої взаємодії ЗО спрямована на організацію єдиного (загального) освітнього простору учасників консорціуму шляхом реалізації спільних освітніх програм, на створення механізмів розвитку академічної мобільності студентів і викладачів у рамках консорціуму, на сприяння міжкультурному діалогу в студентському середовищі, на інтеграцію науки й освіти для підготовки кадрів високої кваліфікації [7].

В рамках дослідження було проаналізовано найбільш дієву модель мережевої взаємодії у сфері підготовки прикордонників і, зважаючи на прагнення ДПСУ долучитись до неї, охарактеризовано її потенціал стосовно професійної підготовки персоналу прикордонних відомств у країнах ЄС. Підготовка фахівців з охорони кордону нині є спільною відповідальністю країн ЄС, Агенції FRONTEX (Європейська організація прикордонної і берегової охорони), національних прикордонних відомств, ЗО, стейкхолдерів та студентів/курсантів за визначення та розвиток необхідних та актуальних компетенцій. Для забезпечення спільного європейського підходу активно використовуються експерти з країн-членів ЄС. Агенція FRONTEX

організовує підтримку та розвиток мережі партнерських академій за рахунок фінансування, освітніх досліджень, функціональної експертизи та технічної допомоги.

Мережа Партнерських Академій Агенції FRONTEX є мережею національних 30 прикордонних відомств ЄС, які надають освітні послуги європейським фахівцям з охорони кордону. З моменту свого створення в 2005 році мережа ПА постійно зростала з 10 до 34 партнерів у 22 країнах ЄС. Нині, країни ЄС активно висловлюють зацікавлення у підтримці та подальшому розвитку мережі ПА з метою постійного вдосконалення співпраці у сфері підготовки європейських фахівців з охорони кордону. Мережа ПА є невід'ємною частиною сприяння поширенню передового досвіду у сфері підготовки персоналу всіх прикордонних організацій Європи, і тим самим підвищує безпеку та захист всіх країн ЄС [8].

Мережа ПА також сприяє транснаціональному партнерству та національним зусиллям у гармонізації освіти та професійної підготовки, національному потенціалу, посиленій співпраці та спільному використанню ресурсів. Освітня діяльність мережі ПА забезпечується відділом підготовки Агенції FRONTEX на основі аналізу освітніх потреб, підсумки якої обговорюються під час щорічної конференції з питань підготовки прикордонників. Навчальні заходи після цього знаходять відображення в портфоліо відділу підготовки і публікуються щорічно.

Організація освітнього процесу в рамках мережі ПА передбачає контроль, оцінювання і звітування по кожному навчальному заходу відповідно до визначених стандартів забезпечення якості підготовки персоналу Агенції FRONTEX. Результати доводяться зацікавленим сторонам на робочих зустрічах з представниками ПА та сприяють подальшому плануванню. Для забезпечення європейського та міжнародного виміру ПА співпрацюють з іншими агентствами ЄС та

міжнародними органами, такими як ОБСЄ, CEPOL (Європейський поліцейський коледж), Європейський форум відомств з функціями берегової охорони, тощо.

Основними цілями мережі прикордонних ПА є: сприяти і покращувати співпрацю з європейськими ЗО фахівців з охорони кордону; сприяти розвитку спільної культури європейської прикордонної охорони з гармонізованими стандартами, цінностями та практикою; підвищувати якість підготовки фахівців з охорони кордону національних прикордонних відомств, використовуючи досвід Агенції FRONTEX; оптимізувати використання наявних ресурсів для підготовки фахівців з охорони кордону.

Цілі досягаються завдяки забезпеченню: заходів за участю стейкхолдерів; навчальних курсів Агенції FRONTEX; програм обміну; досліджень у сфері підготовки персоналу прикордонних відомств; спільного ресурсного забезпечення підготовки.

Існує дві категорії членства у мережі ПА: повна та асоційована. За умов повного членства, мережа ПА відкрита для ЗО, які забезпечують підготовку персоналу правоохоронних відомств з функціями охорони кордону. Кандидати-члени висувуються через свою відповідну національну контактну особу з питань співпраці з Агенцією FRONTEX та представляють свої інтереси та потенційний внесок у мережу. Отримавши схвалення від FRONTEX, обидві сторони підписують офіційну угоду про партнерство. Асоційоване членство може використовуватись прикордонними відомствами третіх країн з якими Агенція FRONTEX уклала робочу домовленість. Мережа ПА прагне розширювати потенціал у регіонах за межами ЄС.

Для забезпечення безперебійної співпраці важливо мати ефективне спілкування та засоби обміну інформацією. Це, в основному, досягається за допомогою регулярних зустрічей,

електронного документообігу та інформаційно-навчальної веб-платформи Virtual Aula. Ця платформа, окрім проведення курсів дистанційного навчання дозволяє розповсюджує інформацію про освітні питання, включаючи щоквартальний інформаційний бюлетень відділу підготовки, робочі зустрічі у форматі відеоконференції та, за потреби, організаційні навчальні семінари. Спеціальний навчальний зміст, інформація та форум для представників ПА також доступні через Virtual Aula [9].

Після аналізу особливостей розвитку європейської мережі ПА було виокремлено основні особливості освітнього процесу мережі прикордонних ПА, розкриємо основні з них.

Організація проведення вебінарів. Для підвищення обізнаності про поточні освітні заходи та продукти організовується серія щорічних веб-семінарів, а ПА мають можливість поділитися своїм досвідом, представити портфоліо професійної підготовки або конкретні заходи, що становлять спільний інтерес.

Забезпечення дистанційного навчання. ПА постійно впроваджують нові шляхи для покращення співпраці та організації більш ефективної підготовки. Тому, дистанційне навчання вважається стратегічно важливим, оскільки пропонує підвищені можливості для підготовки персоналу національних прикордонних відомств та для стейкхолдерів, а також економічно ефективний метод спілкування.

Впровадження інформаційно-освітньої веб-платформи V-Aula. Агенція FRONTEX використовує веб-платформу для управління та адміністрування навчальних курсів, тренінгів, а також для надання підтримки в розробці курсів та їх викладання та слугує форумом для обміну інформацією та передового досвіду. Це також забезпечує робочий простір для співпраці між ПА, включаючи надання інструментів для навчання, що здійснюються на національному рівні, а також

спрямовані на широку європейську аудиторію персоналу прикордонних відомств. Робочою мовою забезпечення функціонування мережі ПА є англійська мова. Крім того, веб-платформа дозволяє оптимізувати ресурси, навчально-матеріальну базу, викладацький склад та обладнання, таким чином надаючи доступ до відповідної експертизи, освітніх інструментів, навчальних ресурсів, сертифікованої підготовки в певних галузях та Інтернет-конференцій по всій Європі.

Організація науково-дослідної роботи та надання освітніх грантів. Для того щоб забезпечити розробку та підтримку ключових компетентностей та професійних навичок, необхідно вчасно і безперервно інтегрувати актуальну інформацію щодо досліджень та інноваційних рішень для підтримки оперативної діяльності, стратегічного планування та прийняття рішень в підготовку та особистий розвиток кадрів усіх прикордонних відомств країн ЄС і третіх країн. Агенція FRONTEX сприяє організації або участі ПА у науково-дослідних заходах та конференціях. Мережа ПА може використовуватись для подальшого співробітництва в галузі досліджень та інновацій між прикордонними відомствами та освітніми установами. Агенція FRONTEX сприяє узгодженому підходу до досліджень у сфері управління кордонами, а результати використовуються для інформування про освітню та оперативну діяльність.

Мережа ПА підтримує національні прикордонні освітні проекти через систему грантів. Щорічно проводиться конкурс заявок на основі визначених навчальних потреб та стратегічних цілей. Він спрямований на розробку та викладання освітніх програм, курикулумів, навчальних засобів та продуктів у певних тематичних сферах. Гранти підтримують організації в обміні інноваційними практиками та вирішенні транскордонних викликів шляхом підготовки навчальних рішень. Вони

сприяють утворенню транснаціональних консорціумів, які посилюють співпрацю між прикордонними закладами освіти на регіональному та європейському рівнях. Проекти, що розглядаються для отримання грантів, повинні враховувати Уніфіковані програми підготовки прикордонників та слідувати загальним стандартам, передбаченим ГРК для сфери охорони кордону.

Забезпечення якості навчальних курсів. Прикордонні партнерські академії розширюють свої можливості щодо обсягу та якості надання освітніх послуг шляхом організації програм обміну та проведення навчальних курсів та тематичних семінарів, що становлять спільний інтерес. Визначення таких тем базується на попередніх оцінках потреб в навчанні. Такі навчальні курси можуть включати розробку курсу, використовуючи Галузеву рамку кваліфікацій сфери охорони кордону або освітні технології.

Мережа ПА робить вклад у реалізацію стратегічного підходу до забезпечення якісної підготовки та досягнення професійної компетентності, необхідної для вирішення пріоритетних завдань з безпеки кордону в країнах ЄС. Система контролю якості мережі ПА є ефективною завдяки прозорим процесам та дає змогу розвивати економічно вигідне, студентоцентроване та сертифіковане навчання відповідно до європейської освітньої політики та стандартів. Це дозволить забезпечити підтвердження та міжнародне визнання кваліфікацій, належний рівень професійної компетентності прикордонників на зовнішніх кордонах ЄС, а також здатність працювати разом та діяти відповідно до професійних та етичних стандартів. Тому приміщення, обладнання та засоби, що використовуються для підготовки персоналу, повинні відповідати загальноєвропейським стандартам підготовки.

Робочі зустрічі з питань розробки освітніх програм та тренінгів проводяться в штаб-квартирі Агенції FRONTEX, а самі курси та інші заходи – в приміщеннях ПА. Перелік курсів публікується щорічно в портфоліо професійної підготовки та у Програмі роботи FRONTEX, за умови схвалення Правлінням Агенції. Освітні заходи у сфері оперативного та тематичного навчання зосереджуються на особливих потребах фахівців з охорони кордону, які будуть розгорнуті у спільних операціях прикордонних відомств країн ЄС. Вони спрямовані на підвищення ефективності охорони європейських прикордонних відомств та їх здатності виконувати призначені їм обов'язки відповідно до профілів, визначених для їх розгортання. На додаток до матеріально-технічного забезпечення для проведення курсів у співпраці з відповідними ПА, національні органи можуть вимагати, щоб FRONTEX здійснювала підготовку прикордонників для спільних операцій або у сферах визначених під час аналізу потреб у навчанні.

Програми обміну. Мережа ПА підтримує програми обміну та навчальні поїздки для посилення гармонізованого впровадження загальноєвропейських стандартів та обміну найкращими практиками. Програми обміну організовуються для курсантів/студентів, викладачів та інших співробітників (також і для третіх країн) для сприяння міжнародному співробітництву, взаєморозумінню, роботі в команді та інтероперабельності майбутніх фахівців з охорони кордону відповідно до загальноєвропейських стандартів.

Висновки. Опрацьовано та проаналізовано європейський досвід розбудови мережі партнерських академій. Дане дослідження підтверджує ефективність розвитку мережевої форми підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС відповідно до уніфікованих стандартів підготовки. Висвітлено роль, цілі та структуру мережі партнерських академій для підготовки персоналу прикордонних

відомств країн ЄС. Виявлено особливості навчально-методичного забезпечення мережі партнерських академій для подальшої імплементації в освітній процес вітчизняних прикордонних закладів освіти. Відсутність подібних механізмів в Україні вимагає використання потенціалу Агенції FRONTEX, що сприятиме як розвитку міжнародної співпраці у сфері підготовки фахівців з охорони кордону, так і її реалізації.

Література:

1. Шайдуллина А. Функции интегрированного образовательного пространства «ССУЗ – ВУЗ – Предприятие» / А. Р. Шайдуллина // Образование и саморазвитие. – 2009. – № 3(13). – С. 74-79
2. Пукас І. Мережева взаємодія в освіті як фактор підвищення професійної компетентності педагогів. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: зб. наук. праць. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2017. Вип. 56. С. 297–305.
3. Мачуліна І. Форми мережевої інтеграції науки, освіти і бізнесу / І. Мачуліна // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. – 2014. – № 20. – С. 123–127.
4. Ансель К. Мережевий інституціоналізм / К. Ансель // The Oxford Handbook of Political Institutions / [переклад В. Андрусів] ; Oxford University Press, 2006. – 816 с., с. 78–86
5. Bloschynskyi I. Enhancement of cadets' practical training at the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi. Science and Education. 2017. Vol. 4. pp. 5–10.
6. Ковалюк Т., Пасічник В., Кунанець Є. Моделювання розвитку вищої освіти на базі компетентнісного підходу та особистісно орієнтованих освітніх траєкторій. Інформаційні технології і засоби навчання, 2017, Том 61, №5.

7. Выборнов В., Зуева М. Виды и модели сетевой формы реализации профессиональных образовательных программ. Образовательная панорама. ГАУ ДПО ЯО «Институт развития образования», № 1 (3), 2015, с. 93-98.

8. Partnership Academies Cooperation Framework. Warsaw, Poland: Rondo ONZ 1, 2018.

9. Balendr, A. (2018). Уніфікована програма базового рівня для підготовки фахівців з охорони кордону країн Європейського Союзу. *Педагогічний дискурс*, (25), 17-21. <https://doi.org/10.31475/ped.dys.2018.25.02>

References:

1. Shaidullina, A. (2009). Funktsiya integrirovannogo obrazovatel'nogo prostranstva "SSUZ - VUZ – Predpriyatiye" [Functions of the integrated educational space "HEE - University - Enterprise"]. *Education and self-development*. No. 3 (13), 74-79.

2. Pukas, I. (2017). Merezheva vzayemodiya v osviti yak faktor pidvyshchennya profesiynoyi kompetentsiyi pedahohiv [Network interaction in education as a factor in increasing the professional competence of teachers]. *Psychological and pedagogical problems of the rural school*. Vol. 56, 297-305.

3. Machulina, I. (2014). Formy merezhevoyi intehratsiyi nauky, osvity ta biznesu [Forms of network integration of science, education and business]. *Methodology, theory and practice of sociological analysis of modern society*. Issue 20, 123-127.

4. Ansel, K. (2006). Merezhevyy instytutsionalizm [Network Institutionalism] *The Oxford Handbook of Political Institutions*; Oxford University Press, 78–86.

5. Bloshchynskyi, I. (2017). Enhancement of cadets' practical training at the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named

after Bohdan Khmelnytskyi. *Science and Education*. Vol. 4, 5–10.

6. Kovalyuk, T., Pasichnyk, V., Kunanets, E. (2017). Modelyuvannya rozvytku vyshchoyi osvity na bazi kompetentnisnoho pidkhodu ta osobystisno oriyentovanykh osvitnikh trayektoriy [Modeling of the development of higher education on the basis of competence approach and personally oriented educational trajectories]. *Information Technologies and Learning Tools*. Vol. 61, No. 5.

7. Vybornov, V., Zueva, M. (2015). Setevyye formy realizatsii professional'nykh obrazovatel'nykh program [Types and models of the network form of realization of professional educational programs] *Educational panorama*. No. 1 (3), 93-98.

8. Partnership Academies Cooperation Framework. Warsaw, Poland: Rondo ONZ 1, 2018.

9. Balendr, A. (2018). Unifikovana prohrama bazovoho rivnya dlya pidhotovky fakhivtsiv z okhorony kordonu krayin Yevropeys'koho Soyuzu. [Common Core Curriculum for border guards basic training in the European Union countries] *Pedahohichnyy dyskurs*. (25), 17-21.
<https://doi.org/10.31475/ped.dys.2018.25.02>